

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 473/2015-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. februára 2016 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Piovarčím ml., advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 173/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 173/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 173/2008 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisíc päťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodevät'desiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet advokáta JUDr. Pavla Piovarčího ml., advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 473/2015-12 z 22. septembra 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 173/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Následne ústavný súd 12. októbra 2015 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 5. novembra 2015. V jeho prílohe sa nachádzal súdny spis, vyjadrenie predsedu okresného súdu s chronológiou úkonov okresného súdu i účastníkov v napadnutom konaní.

Aj keď predmetom tohto konania je preskúmanie napadnutého konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 36 C 173/2008, ktoré začalo 9. apríla 2008 vrátením súdneho spisu z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) spolu

so zrušujúcim rozsudkom sp. zn. 4 M Cdo 18/2007 z 30. januára 2008, ktorým zrušil právoplatný rozsudok krajského súdu, ako aj okresného súdu vo veci a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, ústavný súd pre úplnosť uvádza aj krátku rekapituláciu pôvodného konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 16 C 444/1999 (ďalej len pôvodné konanie“). Pôvodné konanie začalo doručením žaloby na okresný súd 21. apríla 1999. O žalobe rozhodol okresný súd rozsudkom z 13. novembra 2003. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podali žalobca, ako aj sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 12 Co 35/2004 z 26. októbra 2004, ktorým zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd po vrátení veci rozhodol rozsudkom zo 6. decembra 2005, ktorým vyhovel žalobe žalobcu. Sťažovateľka proti uvedenému rozsudku okresného súdu podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že rozsudkom sp. zn. 2 Co 50/2006 z 30. novembra 2006 potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu. Sťažovateľka podala podnet na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky na podanie mimoriadneho dovolania. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 M Cdo 18/2007 z 30. januára 2008 zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažnosťou napadnuté konanie, ktoré je predmetom tejto sťažnosti, teda začalo vrátením veci najvyšším súdom na ďalšie konanie okresnému súdu 9. apríla 2008. Zo zapožičaného súdneho spisu ústavný súd zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 9. decembra 2008 bolo pojednávanie odročené pre ospravedlnenú neúčast' žalobcu bez prejednania veci,
- 27. januára 2009 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom,
- 7. apríla 2009 podal žalobca odvolanie,
- 20. mája 2009 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k odvolaniu žalobcu,
- 27. mája 2009 vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní,
- 20. mája 2010 krajský súd uznesením zrušil rozsudok súdu prvého stupňa, súdny spis bol vrátený okresnému súdu 24. júna 2010,

- 8. septembra 2011 bola okresnému súdu doručené urgencia sťažovateľky o určenie termínu pojednávania,
- 5. júna 2012 sa uskutočnilo pojednávanie odročené na 11. október 2012 pre účely ďalšieho dokazovania,
- 11. októbra 2012 pojednávanie bolo odročené bez prejednaní veci z dôvodu ospravedlnenej neúčasti právnej zástupkyne žalobcu na pojednávani,
- 26. marca 2013 pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu úmrtia žalobcu,
- 12. septembra 2013 okresný súd uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia dedičského konania po zosnulom žalobcovi,
- 13. februára a 1. októbra 2014 doručená urgencia sťažovateľky na určenie termínu pojednávania,
- 21. novembra 2014 bola okresnému súdu doručená kópia právoplatného uznesenia v dedičskej veci zosnulého žalobcu, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. augusta 2014,
- 21. novembra 2014 okresný súd vyzval dedičov, či trvajú na podanej žalobe,
- 4. decembra 2014 bolo okresnému súdu doručené splnomocnenie advokáta na zastupovanie jedného z dedičov žalobcu v konaní,
- 19. mája 2015 urgencia okresného súdu adresovaná zákonnému zástupcovi dvoch maloletých dedičov, aby oznámil, či trvajú na podanej žalobe,
- 17. júna 2015 oznámenie zákonného zástupcu dvoch maloletých dedičov zosnulého žalobcu, že bude pokračovať v konaní,
- 24. novembra 2015 pojednávanie odročené na 16. február 2016 pre účely rokovania o mimosúdnom riešení sporu.

Predseda okresného súdu v závere svojho vyjadrenia 5. novembra 2015 vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku doručenom ústavnému súdu 24. novembra 2015 súhlasil s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom, pričom zároveň vo svojom stanovisku poukázal na neprimerané časové intervaly medzi jednotlivými pojednávaniami vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne

až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľka v procesnej pozícii žalovanej „o určenie neplatnosti právneho úkonu“, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokúvanej veci.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil okolnosti na strane sťažovateľky, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní konštatuje, že konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi. Prvým identifikovaným obdobím nečinnosti v trvaní takmer 10 mesiacov je obdobie od vrátenia súdneho spisu najvyšším súdom na ďalšie konanie okresnému súdu 9. apríla 2008 do prvého uskutočneného pojednávania vo veci 27. januára 2009, keď okresný súd rozhodol rozsudkom. Druhým obdobím nečinnosti je obdobie v trvaní necelých dvoch rokov od vrátenia veci na ďalšie konanie krajským súdom 24. júna 2010 v dôsledku zrušenia rozsudku okresného súdu uznesením krajského súdu (sp. zn. 2 Co 177/2009 z 20. mája 2010) do ďalšieho relevantného úkonu okresného súdu vo veci, a to pojednávania uskutočneného 5. júna 2012. Od 5. júna 2012 do prerušenia konania uznesením z 12. septembra 2013 okresný súd síce určil dva termíny pojednávania, avšak tieto sa neuskutočnili, pretože prvé pojednávanie bolo odročené v dôsledku ospravedlnenej neúčasti právnej zástupkyne žalobcu a druhé pojednávanie bolo zmarené v dôsledku úmrtia žalobcu. Ústavný súd prihliadajúc na skutočnosť, že ide o konanie, ktoré začalo v roku 1999, hodnotí aj toto obdobie v trvaní viac ako 15 mesiacov prísnejšie, teda ako zbytočný priet'ah.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu obdobie nečinnosti okresného súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu— prerušenia konania uznesením z 12. septembra 2013 do právoplatného skončenia dedičského konania po zosnulom žalobcovi 16. augusta 2014 neposudzuje ako zbytočné priet'ahy v konaní (mutatis mutandis III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, II. ÚS 3/00, I. ÚS 214/06).

Po odpadnutí prekážky postupu okresného súdu v napadnutom konaní 16. augusta 2014 do ďalšieho relevantného úkonu vo veci pojednávania konaného 24. novembra 2015 (odročené na 16. február 2016, pozn.) sa okresný súd dopustil zbytočného priet'ahu v trvaní jedného roka.

V dôsledku uvedených zistení ústavného súdu je možné konštatovať, že okresný súd sa v napadnutom konaní dopustil zbytočných prietáhov v celkom trvaní približne piatich rokov.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v súlade so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právom na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto konštatuje, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 36 C 173/2008 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 €, ktoré odôvodnila intenzitou zásahov do jej práv, ako aj dĺžkou ich trvania.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní približne piatich rokov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky a všetky okolnosti daného prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2014 v sume 839 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 139,83 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľky aj nárok na náhradu režijného paušálu 8,39 € za dva úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2015.

Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd a priznal celkovú náhradu trov konania v sume 296,44 €, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2016